

YIL/YEAR: 2021 | CİLT/VOLUME: 3 | SAYI/ISSUE: 1 | ISSN: 2687-6213

TRSPED

Turkish Journal of
Special Education
Research and Practice

www.trsped.com
info@trsped.com

EDİTÖRLER KURULU/EDITORIAL TEAM

EDİTÖRLER/EDITORS

Salih Rakap, Ondokuz Mayıs University
Şerife Yücesoy-Özkan, Osmangazi University
Dilek Erbaş, Marmara University
Binyamin Birkan, Biruni University

YARDIMCI EDİTÖRLER/ASSOCIATE EDITORS

Veysel Aksoy, Anadolu University
Hasan Gürgür, Anadolu University
Macid Ayhan Melekoğlu, Osmangazi University
Pınar Şafak, Gazi University

DANIŞMAN EDİTÖRLER/CONSULTING EDITORS

Yusuf Akamoğlu, Düzce University
Avşar Ardiç, Ege University
M. Bahadır Ayas, Anadolu University
Güliden Bozkuş-Genç, Anadolu University
Orhan Çakiroğlu, Karadeniz Technical University
Arzu Doğanay-Bilgi, Gazi University
Müzeyyen Eldeniz-Çetin, Abant İzzet Baysal University
Buket Ertürk, Ordu University
Derya Genç-Tosun, Eskişehir Osmangazi University
Emrah Gülboy, Anadolu University
İsa Birkan Güldenoğlu, Ankara University
Ömür Gürel-Selimoğlu, Akdeniz University
Sinan Kalkan, Ondokuz Mayıs University
Güzin Karasu, Anadolu University
Feyat Kaya, Anadolu University
Özlem Kaya, Sakarya University
Nilay Kayhan, Hasan Kalyoncu University
Buket Kısaç, Bulent Ecevit University
Nuray Öncül, Anadolu University
Onur Özdemir, Marmara University
Pelin Piştav-Akmeşe, Ege University
Halis Sakız, Mardin Artuklu University
Adile Emel Sardohan-Yıldırım, Akdeniz University
Ayşe Dolunay Sarıca-Kesiktaş, Dokuz Eylül University
Canan Sola-Özgüç, Sakarya University
Özlem Toper-Korkmaz, Uludağ University
Gökhan Töret, Hacettepe University
Meryem Vural-Batık, Ondokuz Mayıs University
Pınar Yaşar, Karadeniz Technical University

ULUSLARARASI DANIŞMAN EDİTÖRLER/INTERNATIONAL CONSULTING EDITORS

Serra Acar, University of Massachusetts
Fahad Alnaim, King Faisal University
James Basham, University of Kansas
Peggy Gallagher, Georgia State University
Stephanie Gerow, Baylor University
Judith Hebron, University of Leeds
Susan Johnston, University of Utah
Louise Kaczmarek, University of Pittsburgh
Hedda Meadan-Kaplansky, University of Illinois at Urbana-Champaign
Alicia Mrachko, Bowling Green State University
Robert E. O'Neill, University of Utah
Shireen Pavri, California State University
Maria Reraki, University of Birmingham
Yasemin Turan, San Diego State University
Stanley Zucker, Arizona State University

İSTATİSTİK/DANIŞMAN EDİTÖRLER/CONSULTING EDITORS OF STATISTICS

Oktay Cem Adıgüzel, Anadolu University
Yavuz Akbulut, Anadolu University
Burak Aydın, Recep Tayyip Erdoğan University

EDİTÖR YARDIMCILARI/EDITORIAL ASSISTANTS

Ahmet Turan Acungil, Ankara University
Dilara Ecem Altun, Anadolu University
Kadir Ceng, Samsun University
Sima Kırkgöz, Anadolu University
Esin Pektaş Karabekir, Anadolu University
Volkan Şahin, Anadolu University

Editörlerden/Editorial

Değerli Okurlarımız,

Turkish Journal of Special Education Research and Practice'in üçüncü yıl sayısı ile karşınızda olmaktan mutluluk duymaktayız. Sizlerin de yakından takip ettiği gibi 2018 yılının ikinci yarısında kurulan dergimizin ilk sayısı 2019 yılı Aralık ayında ikinci sayısı ise 2020 yılı Aralık ayında yayınlanmıştı. Bu ilk iki sayı özel eğitim alanındaki araştırmacılardan ve uygulamacılardan büyük ilgi görmüş ve DergiPark platformu üzerinden yaklaşık 10000 defa indirilmiştir. Dergimizin, 2020 yılındaki sayıdan sonra, 2021 yılı ile birlikte Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere iki sayı halinde yayınlanması planlanmış olmasına karşın ülkemizde ve dünyada baş gösteren salgın sürecinin akademik çalışmalarda ortaya çıkardığı aksamlar göz önüne alınarak bu karar 2023 yılına kadar ertelenmiştir. 2022 yılı içerisinde dergimize gönderilen ve yayına kabul edilen makaleler, erken görünüm kısmında yayına kabul edilmiş sırasına göre sayfa sayısı verilerek 2022 yılı 4. Cilt 1.Sayıda online olarak yayınlanacaktır.

Amacı, akademisyenlere, klinisyenlere, eğitimcilere, ailelere, bakıcılara, yöneticilere ve politika belirleyicilere özel eğitim hakkında güncel bilgiler sunmak olan dergimizin 2021 yılı sayısında, bir araştırma makalesi, dört derleme çalışması ve bir uygulama özeti (practice brief) olmak üzere altı makale yer almaktadır. Bu makaleler, iki farklı ülkede dokuz farklı kurumda görev yapan on araştırmacı tarafından kaleme alınmıştır.

Bu sayıda yer alan ilk makale, Sinan Kalkan tarafından kaleme alınan "*Küçük Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişiminin Desteklenmesinde Piramit Modeli*" başlıklı derleme çalışmasıdır. Araştırmacı bu çalışmada, okul öncesi yaş grubundaki çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemek ve problem davranışlarını önlemek amacıyla dünyada yaygın bir şekilde kullanılan ve ülkemizde de son dönemlerde araştırmalara konu olmaya başlayan Piramit Modeli'nin kuramsal çerçevesini, aşamalarını ve bu model kapsamında yer alan stratejilerin değerlendirilmesini ayrıntılı bir şekilde ele almış, makalenin son kısmında da mesleki gelişim bağlamında Piramit Modeli konusunu işlemiştir. Bu çalışma, okul öncesi yaş grubundaki çocuklarla çalışan öğretmenlere ve diğer uygulamacılar yol gösterici nitelikte özgün bir çalışmadır.

Bu sayıda yer alan ikinci makale, Safiye Ateş ve Salih Rakap tarafından kaleme alınan "*Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocukları Olan Annelerinin Okulöncesi Eğitim Hizmetleri Sürecine İlişkin Deneyimlerinin İncelenmesi*" başlıklı araştırma makalesidir. Bu çalışma kapsamında araştırmacılar, çocukları otizm tanısı almış on dört anne ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirerek, ailelerin tanılama ve okulöncesi eğitim süreçlerinde yaşadıkları deneyimleri belirlenmeyi amaçlamışlardır. Bu araştırma çalışmasının bulgularının, okul öncesi dönemde olan ve otizm tanısı almış çocuklara ve ailelerine daha etkili ve kapsamlı hizmetler sunulması bağlamında önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmacılar, makalenin son kısmında, ileri uygulamalar ve araştırmalar için önerilerde bulunmaktadırlar.

Bu sayıdaki "*Zihin Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Okuma Müdahaleleri: Kültürel-Tarihsel Bir İnceleme*" başlıklı üçüncü makale, Kemal Afacan, Aydın Bal ve Halil İbrahim Çakır tarafında kaleme alınmıştır. Bu derleme makalede araştırmacılar, Lev Vygotsky tarafından geliştirilen Kültürel-Tarihsel Etkinlik Kuramı bağlamında Türkiye'de zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik uygulanan okuma müdahalelerinin bir incelemesini gerçekleştirmişlerdir. Çalışma kapsamında, dahil etme ve hariç tutma kriterlerini karşılayan toplam on bir makale değerlendirilmiştir. Bulgular, okuma müdahalelerinin genellikle araştırmacılar tarafından uygulandığını ve öğrenci/ailelerinin süreçte pasif

roller üstlendiklerini, müdahalelerde kullanılan araç-gereç ve yöntemler arasında farklılıklar bulunduğunu ve müdahale ortamlarının kaynaştırma eğitimi desteklemediğini ortaya koymuştur. Araştırmacılar, makalede, ileriki çalışmalar için önerilerde bulunmaktadır.

Bu sayıda yer alan dördüncü makale, Serhat Odluyurt ve Turgut Bahçalı tarafından kaleme alınan "*Otizm Spektrum Bozukluğu ve Zihin Yetersizliği Olan Bireylerle Gerçekleştirilmiş Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının İncelenmesi*" başlıklı derleme çalışmasıdır. Bu çalışmada araştırmacılar, otizm spektrum bozukluğu ve zihin yetersizliği olan bireylerle gerçekleştirilmiş artırılmış gerçeklik uygulamalarına yönelik alanyazını betimsel olarak incelemişlerdir. Çalışma kapsamında, dahil etme ve hariç tutma kriterlerini karşılayan toplam yirmi yedi makale değerlendirilmiştir. Bulgular, artırılmış gerçeklik uygulamalarının otizmli ve zihin yetersizliği olan bireylerde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmanın bulguları, Türkiye’de artırılmış gerçeklik uygulamaları alanında çalışmayı planlayan araştırmacılara yol gösterici niteliktedir.

Bu sayının beşinci makalesi, Asiye Parlak-Rakap tarafından kaleme alınan "*Okul Öncesi Çağındaki Üstün Yetenekli Çocuklar: Neredeyiz? Nereye Gitmeliyiz?*" başlıklı derleme türünde makaledir. Bu makalede araştırmacı, son beş yılda ulusal alanyazında üstün/özel yetenekli okul öncesi dönem çocuklarıyla ilgili yürütülen çalışmaları gözden geçirmiştir. Çalışmaya dahil edilen toplam yirmi dört araştırma, araştırma türü, araştırma grubu ve araştırmanın yürütüldüğü yere dayalı olarak analiz edilmiştir. Araştırmacı, makalenin sonunda, bu çalışmanın bulguları bağlamında, ileride okul öncesi yaş grubunda yer alan üstün/özel yetenekli çocuklarla çalışacak araştırmacılara yönelik öneriler sunmaktadır.

Bu sayıda yer alan son makale ise, Şerife Balıkcı tarafından hem İngilizce hem de Türkçe olarak kaleme alınan "*Environmental Strategies to Promote Appropriate Behaviors and Social Interaction in Young Children*" başlıklı uygulama özeti türünde makaledir. Bu çalışmada araştırmacı, küçük çocukların uygun davranışları desteklemek ve zorlayıcı davranışlarını önlemek için daha ilgi çekici ve gelişimsel olarak uygun sınıf ortamları tasarımları için öğretmenlere ve diğer uygulamacılara öneriler ve stratejiler sunmaktadır. Önerilen stratejiler yetenek grupların kullanılması, dengeli bir etkinlik programının kullanılması, ilginç ve ilgi çekici sınıf materyallerinin kullanılması ve uygun çocuk davranışlarını desteklemek için öğrenme merkezlerinin düzenlenmesi başlıkları altında ele alınmıştır.

Siz çok değerli okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize Turkish Journal of Special Education Research and Practice’e sunmuş olduğunuz katkılarınız için teşekkür ediyor, 2022 yılında yayımlanacak olan bir sonraki sayıda buluşma dileklerimiz ile sağlıklı bir yıl diliyor saygılarımızı sunuyoruz.

Editörler Kurulu adına,
Doç. Dr. Salih Rakap
Prof. Dr. Şerife Yücesoy-Özkan

İÇİNDEKİLER/CONTENT

<i>Sayfa/Page</i>	<i>Makale Türü, Başlığı, Yazarı / Article Type, Title, Author</i>
1-22	Derleme/Review - Küçük Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişiminin Desteklenmesinde Piramit Modeli Sinan Kalkan
23-46	Araştırma Makalesi/Research Article - Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocukları Olan Annelerinin Okulöncesi Eğitim Hizmetleri Sürecine İlişkin Deneyimlerinin İncelenmesi Safiye Ateş, Salih Rakap
47-71	Derleme/Review - Zihin Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Okuma Müdahaleleri: Kültürel-Tarihsel Bir İnceleme Kemal Afacan, Aydın Bal, Halil İbrahim Çakır
72-93	Derleme/Review - Otizm Spektrum Bozukluğu ve Zihin Yetersizliği Olan Bireylerle Gerçekleştirilmiş Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının İncelenmesi Serhat Odluyurt, Turgut Bahçalı
94-112	Derleme/Review - Okul Öncesi Çağındaki Üstün Yetenekli Çocuklar: Neredeyiz? Nereye Gitmeliyiz? Asiye Parlak-Rakap
113-120	Practice Brief/Uygulama Özeti - Environmental Strategies to Promote Appropriate Behaviors and Social Interaction in Young Children Şerife Balıkcı